

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΩΔΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

Αί ἐν τῷ Ὁδείῳ τοῦ Περικλέους ἀνασκαφαί ἡμῶν, αἱ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1914 ἀρξάμεναι δαπάνη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἐξηκολούθησαν καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη 1915 καὶ 1916 (πρὸς Α.Ε. 1914 καὶ ἐφεξῆς) πρὸς ἐντελεῖν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ. Τὸ παρελθὸν ἔτος 1918, ἕνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως ἡμῶν, δὲν εἰργάσθημεν· καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος πολλὰ καὶ ποικίλα δυσχέρεται ὑπῆρξαν, ὡς ἡ ἔλλειψις ἐργατῶν καὶ ἡ μεγάλη ὑπερτίμησις τῶν ἡμερομισθίων. Μικροῦ δεῖν ἀνεστέλλετο πᾶσα ἀνασκαφικὴ ἐργασία. Παρ' ὅλας ὁμως τὰς δυσκολίας ταύτας ἡ Ἐταιρεία ἡμῶν, ἐν μέτρῳ, ἀπεφάσισε κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τὴν ἐξακολούθησιν ὄλων ἐν γένει τῶν ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ ἐτῶν ἐνεργουμένων ἀνασκαφῶν, ὡς καὶ νέας τοιαύτας εἰς πλεῖστα ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐπεχείρησε. Καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὁδείῳ ἐξηκολούθησαμεν δι' ὀλίγων ἐργατῶν ἐπὶ τρίμηνον περίπου τὰς ἐργασίας καὶ οὕτως ἠδυνήθημεν νὰ ἀνακαλύψωμεν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐργασίας ὀλόκληρον τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ οἰκοδομήματος, οὕτως τὰ θεμέλια εὐρέθησαν ἐν καλῇ καταστάσει· σφίζονται δὲ καὶ ὀρθοστάται, τινὲς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν κατὰ χώραν καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἴσταντο οἱ λίθινοι τοῦ οἰκοδομήματος κίονες, οἱ περιθέοντες κατὰ τὸν Βιτροῦδιον τὸ Ὁδεῖον, ὅπερ ὁ Παυσανίας (Α 26) καλεῖ κατασκευάσμα. Ὅπισθεν δὲ καὶ ὑψηλότερον εὐρέθη καθ' ὄλγην τὴν ἔκτασιν τῆς βορείου ταύτης πλευρᾶς ὁ βράχος κεκομμένος ἔμπροσθεν καθέτως καὶ ἄνωθεν ὀριζοντίως, ὡς εὕρομεν αὐτὸν ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν· ἀποτελεῖ δὲ οὗτος τὸ διάζωμα ἢ τὸν λεγόμενον περίπατον, ὅστις ἦτο διὰ πλακῶν ἐστρωμένος. Ὅπισθεν δὲ ὑπῆρχον τὰ μαρμάρινα ἐδῶλια, ὧν περὶ τὰ δεκαπέντε ἐν ὄλῳ εἰς τεμάχια εὕρομεν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς ἡμῶν, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ χώραν.

Ταῦτα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν, φέρουσι κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος ἀνάγλυπτον γλαῦκα. (Πρὸς Α.Ε. 1914 σελ. 161 εἰκ. 18, 19 καὶ 19^α).

Ἐν τῷ ἄνω στρώματι καὶ εἰς βάθος ἐλάχιστον (0,60μ.) ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους κατὰ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ οἰκοδομήματος, εὑρομεν ἐπίσης θεμέλια οἰκιῶν, μεταγενεστέρων χρόνων, ὧν τὸ ὑλικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ μεγάλων εἰργασμένων τροχμαλοπαγῶν λίθων, εἰλημμένων καὶ τούτων ἐκ τοῦ ἐγγύτατα κειμένου ἀναλήμματος τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

Τὰ θεμέλια τῶν οἰκιῶν τούτων δὲν φθάνουσι τὸ στερεὸν ἐδαφος, ἀλλ' ἐξικινῶνται εἰς βάθος μόλις τριῶν μέτρων, ἐν ᾧ τὸ στερεὸν ἐδαφος, ἔνθα τὰ θεμέλια τοῦ Ὁδείου, ἔχει βάθος 6 1/2 - 7 μέτρ. ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Ἐν τοῖς ὑπογείοις τῶν οἰκιῶν τούτων εὑρομεν πλείστους παμμεγέθεις πίθους ἐν τῇ γῇ κεχωσμένους, χρησιμεύοντας εἰς ἐναπόθεσιν δημητριακῶν καρπῶν. Τινὲς τούτων ἐπικεχρισμένοι ἔσωθεν δι' ἀμμοκονίας θὰ ἐχρησιμοποιουῖντο δι' ἐναπόθεσιν ὑγρῶν, οἴνου ἢ ἐλαίου.

Αἱ οἰκίαι αὗται, ὡς εἰκάζομεν, ἀνηγέρθησαν πάντως, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Ἀθηνῶν (1455) ἤτοι ἐπὶ τουρκοκρατίας.

Ἡ ἐπίχωσις καὶ ἐνταῦθα εἶναι μεγίστη, ὑπερβαίνουσα τὰ 6 μέτρα, προήλθε δὲ ἐν μέρει ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν κλιτύων τῆς Ἀκροπόλεως κατερχομένων χωμάτων, κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως ἐκ τῶν χωμάτων τῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου.

Ὁ πυκνὸς συνοικισμὸς τοῦ τμήματος τούτου τῆς πόλεως, ἔπερ σήμερον καλεῖται Πλάκα, ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας τῶν Ἀθηναίων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας καὶ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔτι. Κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐνταῦθα ἐτοποθετεῖτο ὁ δῆμος Κυδαθηναίων, τὴν θέσιν τοῦ ὁποῖου ἐν τῇ περὶ δῆμων τοῦ Ἄστεως πραγματεῖα ἡμῶν ἀπεδείξαμεν (πρβλ. Die Deme von Attika. Leipzig 1886).

Εὐρήματα κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἄξια λόγου δὲν εἶχομεν, πλὴν ἐνὸς ἐδωλίου μαρμαρίνου σχεδὸν σώου, φέροντος καὶ τούτου κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος ἀνάγλυπτον γλαῦχα. Ἡ ἐργασία περιωρίσθη εἰς ἐκχωμάτωσιν τοῦ χώρου πρὸς ἐντελῆ ἀποκά-

λυψιν τῆς Δ. πλευρᾶς. Οὕτως, ἀνασκαφέντος δλοκλήρου τοῦ εἰς τὸ Δημόσιον ἀνήκοντος χώρου, ἀνάγκη ἦδη νὰ ἀπαλλοτριωθῶσιν οἱ πλησίον κείμενοι οἰκίσκοι, ὅπως, καταδαφιζομένων τούτων, προχωρήσῃ ἡ ἀνασκαφή ἡμῶν ἐπὶ πλέον καὶ οὕτω φέρωμεν εἰς φῶς δλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα.

Ἀθήνησι 30 Δεκεμβρίου 1918

Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

ΑΙ ΕΝ ΝΙΚΟΠΟΛΕΙ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1918.

Αἱ ἐν Νικοπόλει τῆς Ἠπείρου σκαφικαὶ ἔρευναι κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἤρξαντο τὴν 20 Αὐγούστου, διεκόπησαν δὲ περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου. Κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο χρονικὸν διάστημα ἀνέσκαψα ἐν τῇ θέσει «Βασιλόσπητο», ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς περιφήμου Χριστιαν. Βασιλικῆς Δουμετίου, ὅπου πρὸ τριετίας εἶχον τὸ πρῶτον ἀποκαλύψει μέγα τετραγωνικὸν περιστύλιον μετὰ πολλῶν πέριξ δωματίων καὶ ἄλλων διαμερισμάτων. Τὸ δάπεδον πολλῶν τούτων εἶναι ψηφιδωτόν, ὡς καὶ τὸ τοῦ περιστυλίου, ὑπὸ δὲ τὸ δάπεδον μιᾶς τῶν μεγάλων αἰθουσῶν, ἣτις πιθανὸν νὰ ἦτο τρικλίσιον, ἀνεκάλυφα προπέρυσι χθαμαλὸν ὑπόγειον μετὰ κιονίσκων ἐκ δισκοειδῶν πλίνθων, ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς ὑπόκαυστον τῆς εἰρημένης αἰθούσης. Ὅμοιον κατασκευάσμα ἰνεῦρον καὶ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ λήξαντος ἔτους ὑπὸ ἕτερον διαμέρισμα τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος.

Παραπλευρῶς μάλιστα τούτου ἀπεκαλύφθη μικρὸν δωμάτιον μετὰ ἐστίας, ἐν ᾗ ἐτίθετο ἡ πυρά, ἣς ἡ θερμότης διωχετεύετο διὰ σωλήνων πρὸς τὸ εἰρημένον ὑπόγειον.

Ἐκ πάσης τῆς μέχρι τοῦδε γενομένης ἐργασίας ἐπὶ τριετίαν καὶ πλέον ἐν τῇ τετραγώνῳ τούτῳ περιστυλίῳ, ὅπερ ἦτο, ὡς καὶ ἡ ἔγαντι Χριστιαν. Βασιλικῆ Δουμετίου, τελείως τε-